

Dr. Josep Trueta i Raspall

(Barcelona 1897 - 1977)

BIOGRAFIA

Josep Trueta i Raspall, fill de Rafael, i Mercè neix a Barcelona, al Poble Nou, el 27 d'octubre de 1897. El seu pare va educar-lo amb certa severitat, obligant-lo a donar sempre el millor de si mateix.

El seu avi patern, universitari de grans inquietuds i destacat

militar del moviment progressista de l'època, va esdevenir el personatge més important de la seva infantesa. El nét sentia per l'avi una admiració sense límits. Aquest li va fer saber que el progrés de la humanitat no podia dependre d'actes violents locals, sinó de la implantació universal de grans ideals que enaltissin el gènere humà i que l'exercici físic era font de joventut per a la humanitat. Li va transmetre el gust per les llargues caminades, per la política i per l'esport.

La natació seria l'esport predilecte d'en Josep Trueta; també va practicar el futbol, la boxa, el tennis, l'atletisme. La seva afició i dedicació a l'esgrima li van permetre dominar l'espasa, el sabre i el floret amb notable destresa i, tot i ser esquerrà, va acostumar-se a utilitzar la mà dreta i l'esquerra indistintament, la qual cosa posteriorment el va afavorir alhora de practicar la cirurgia.

Josep Trueta somiava dedicar-se a la pintura, però el seu pare estava il·lusionat que continués la tradició familiar perquè cinc o sis generacions de Truetas s'havien dedicat a la ciència i a la medicina. Va iniciar-ne els estudis amb escàs entusiasme, encara que poc després ja s'hi sentia profundament interessat. Més tard confessaria que, superada la primera crisi "... i quan vaig poder fer la dissecció amb les meves pròpies mans, de seguida em vaig adonar de quina

hauria de ser la meua missió en la medicina: fer art en el cos humà".

El setembre de 1921 es llicencia en Medicina i ingressa immediatament al departament de cirurgia de l'Hospital de la Santa Creu. Al 1923 es casa amb Amèlia Llacuna amb la qual va tenir quatre fills. El primer sou que va guanyar era de 250 ptes. al mes. Una altra font d'ingressos era la que li procurava l'administració d'injeccions de Salversan contra la sífilis.

Trueta va practicar la primera intervenció quirúrgica al costat del seu pare. Va ser una hèrnia que extirpar a un carreter molt famós de Castellterçol. En aquella època s'efectuaven moltes operacions a domicili, perquè la gent tenia tota mena de prevencions de ser traslladats a l'hospital o a la clínica. El tractament de la osteomelitis crònica, iniciat pel cirurgià nord-americà Winnet Orr, va ser el punt de partida de les seves investigacions. A mesura que investiga va configurant el que més tard es coneixeria com el "mètode Trueta", que s'estructurava en:

1. Tractament quirúrgic immediat.
2. Neteja de la ferida.
3. Excisió de la ferida.
4. Drenatge.
5. Immobilització amb l'embenat de guix.

Trueta, referint-se a la forma correcta d'aplicació del seu mètode, havia fet saber: "Tots els punts són de vital importància, però l'èxit

de la seva aplicació gira entorn del tercer punt: l'excisió de la ferida. Sense una excisió correcte, encara que els altres punts s'acompleixin fidelment, la tècnica és inoperant i pot fins i tot ser perillosa".

L'exposició del tractament va ser rebuda amb força excepticisme. Ell sabia que, al principi, la implantació de qualsevol fórmula nova genera gairebé sempre el refús a admetre-la, ja que la rutina és arrelada. Però en Trueta pensa que cal afrontar la controversia perquè hi ha en joc moltes vides humanes, i "el mes de setembre de 1936, vaig exposar un altre treball i en aquesta ocasió els cirurgians catalans van mostrar un gran interès pel mètode".

A Catalunya molt aviat va ser molt coneguda la notícia que un metge barcelonès salvava gairebé miraculosament de l'horrible mutilació als ferits, víctimes dels bombardejos. L'aplicació correcta

dels cinc punts del "mètode Trueta" va permetre combatre, durant el temps de guerra, el pitjor enemic: la gangrena. Paul W. Brown va constatar: "A la primera guerra mundial, molt abans de conèixer-se el "mètode Trueta", els morts per gangrena representaven el 18 per cent dels ferits, mentre que a l'actualitat, segons es va poder comprovar a la guerra del Viet-Nam, on es va aplicar el mètode sistemàticament, el percentatge va descendir a un 0,16 per cent".

El febrer de 1939 Josep Trueta té 42 anys. És un home alt, ros, d'ulls blaus i molt prim perquè ha perdut més de 20 kilos després de tres anys fent la guerra de l'única manera que a un metge li és permès: salvant vides humanes.

Juntament amb tants d'altres refugiats de guerra espanyols i catalans passa la frontera com a exiliat i s'està primer a Perpinyà i després a Oxford, on s'instal·la. El 1940 el van elegir membre d'honor de la

Societat Britànica d'Ortopèdia i forma part del Consell Nacional de Catalunya que es constitueix a Londres. El 1941 escriu *The Spirit of Catalonia*, per donar a conèixer al món anglosaxó la història i la cultura catalana. Al 1943 li és otorgat el grau de Doctor "Honoris Causa" per la universitat d'Oxford.

El treball i l'aportació de Josep Trueta a la medicina és immensa. La troballa de la doble circulació renal és un descobriment de la més gran transcendència. A principi dels anys 40 va observar que alguns pacients que ingressaven a l'hospital amb lesions aparentment lleus, morien d'urèmia als vuit dies.

Completa la trilogia de les grans aportacions de Trueta l'obra: *L'origen del sistema ossi*.

Josep Trueta, professor emèrit de cirurgia ortopèdica de la universitat d'Oxford, proposat dues vegades per al premi Nobel, membre d'honor de nombroses Acadèmies i Associacions Mèdiques de tot el món, amb innumbrables premis i títols, doctor "Honoris Causa" de les més prestigioses Universitats europees i americanes, ha contribuït a la Història de la Medicina amb la publicació de més de 200 treballs i 20 monografies, publicades en diversos idiomes.

A Barcelona, a Espanya, el seu nom va ser proscrit a la premsa per ordre dels successius governs franquistes. fins l'any 1969 no se li va otorgar el premi Virgili, de la Societat de Cirurgia de

Barcelona. El 1970 se'l va designar Acadèmic d'Honor de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona. I fins el novembre de 1976 no va ser nomenat doctor

"Honoris Causa" de la UAB, la mateixa universitat que el 1935 li havia ofert una càtedra a la qual Trueta va renunciar de moment perquè tenia el propòsit de visitar abans algunes institucions quirúrgiques universitàries estrangeres.

A la tardor de 1976, Trueta es troba molt malalt. A l'acte celebrat a l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau, Trueta, amb gran emoció, va pronunciar el que havia de ser el seu darrer parlament públic:

"Havent deixat Catalunya quan la democràcia moria en ella, és per a mi una font de gran satisfacció el que aquest títol em sigui conferit quan la democràcia hi reneix... La llibertat és consubstancial en la meua vida. Aquest acte d'avui significa el veritable retorn a la meua terra, que vaig deixar perquè no volia veure morta la llibertat del meu país"

Text extret de AURA

Conjunt escultòric en homenatge al Dr. Trueta, des de 1978, a la Rambla del Poble Nou-Pere IV. És de pedra amb incrustacions de bronze;

obra de l'escultor Josep Ricart i Maimir.

LA FAMÍLIA DEL DR. JOSEP TRUETA

La Família

Amèlia Trueta. Filla.

Barcelona, 1924. Filla gran del Dr. Josep Trueta. Llicenciada en Història Moderna per la Universitat d'Oxford. Durant la Guerra Civil viu a Itàlia. S'exilia a Anglaterra amb la família l'any 1939. Al 1947 es casa amb Michael Strubell, expilot de la RAF durant la Segona Guerra Mundial. Té dos fills, Miquel i Toni.

L'any 1940 tradueix el llibre sobre ferides de guerra del Dr. Trueta del català a l'anglès. Arran de la mort del seu pare, es dedica a preparar, enllestir i posar a punt "*L'Esperit de Catalunya*" i les memòries. L'any 1997 va donar diverses conferències i actes en motiu del centenari del naixement del seu pare.

Actualment és presidenta d'Honor de l'Anglo-Catalan Society i vicepresidenta de les Noves Bases de Manresa.

Altres fragments d'entrevista d'Amèlia Trueta

El menjar sense all

Mira, et diré una cosa que fa riure, però des del primer dia que vam arribar a Anglaterra va prohibir a la meua mare que posés all en el menjar, perquè ara als anglesos els encanta, l'all, però en l'època, no. Llavors diu: "Només falta que un malalt qualsevol, un ferit de guerra o el que sigui, només falta que tinguin un metge que quasi bé no parla anglès, que ni s'entenen, que és estranger i a sobre faci pudor d'all". O sigui que ell tenia... molta cura de no ser diferent, diguéssim.

Caminava ràpid

Energètic, alt, una bona figura, sempre elegant, sempre anava planxat, diguéssim, la jaqueta i el pantaló planxat i, home, era guapo, eh? No sé si n'has vist fotos, però és que era guapo d'aspecte. I sobretot molt enèrgic, molt, sempre corria, sempre corria. Perquè deia que era bo pel cor; la bomba que dúiem dintre s'havia de fer funcionar. I no anava així a poc a poc. Hi ha la història d'una vegada que dues infermeres el veuen que corre, corre, corre per un dels passadissos de l'hospital d'Oxford i una diu: "Mira –va sentir que deien–, mira, el professor que corre, que com a bon espanyol deu fer tard". I el pare ho va sentir i va tornar enrere i diu: "Senyoreta, no corro perquè com a bon espanyol faig tard. Corro perquè com a bon català no vull fer-ne, de tard".

A Pau Casals li tenia una gran admiració

Per la manera que es va comportar, pel seu *cello*, la seva música. Jo me'n recordo... Tinc una carta d'ell, que la tinc jo –me la vaig quedar, no la vaig deixar a la Biblioteca de Catalunya–, que el pare es veu que el van invitar al meu casament. Jo em vaig casar el 47, i la carta diu: "Sento molt, doctor Trueta, no poder venir al casament de la seva filla, però ja sap que jo a Anglaterra, en aquest moment no hi vull... no hi poso els peus. Però digui-li a l'Amèlia que avui, 18 d'octubre del 47, o d'aquí uns dies, el dia 18, tocaré per ella, pensant en ella, 'El cant dels ocells' des d'aquí, des de la meva caseta de Prada". Amb ell sempre van tenir molta correspondència, hi ha molta correspondència amb el Pau Casals, molta.

El dia que vam trobar rovellons

El pare anava amb don Salvador de Madariaga, anaven a passejar els diumenges pels boscos de la vora d'Oxford perquè érem veïns. I un dia anaven per un bosc, hi havia uns pins, no sé què, i el pare diu: "Oh! Això són rovellons!", i comença a agafar-ne. I llavors li va venir un pagès per allà a avisar: "Oi, què agafa? No, que són verinosos, no els toqui, no sé què". I el pare: "Però si això són rovellons, que són boníssims". "No, no, no, ja l'avisó que això és verinós." Però el pare estava tan segur que eren rovellons que se'ls va endur cap a casa. I llavors és que era obvi que allò eren rovellons i el pare això ho sabia, ho coneixia; però ens va espantar tant, aquest pagès, que se'n va anar a casa els veïns, uns senyors que es deien Foster, que també tenien la casa al costat. I la meva mare i se'n va i diu: "Escolti, *mistress* Foster, si demà al dematí no

sent soroll a casa meva faci el favor d'avisar la policia perquè ara ens anem a menjar els rovellons, per si de cas”.

Miquel Strubell. Nét. Professor de la UOC.

Oxford (Regne Unit), 1949. Llicenciat en Psicologia i Fisiologia per la Universitat d'Oxford. Té un màster en Psicologia de l'Educació de la Universitat de Londres i la llicenciatura en Psicologia per la Universitat Autònoma de Barcelona.

Al 1980 és nomenat cap del Servei de Normalització Lingüística de la Generalitat de Catalunya, i de l'Institut de Sociolingüística Catalana. Va ser secretari del Consell Social de la Llengua Catalana (1991-1999) i membre i vicepresident del consorci per a la Normalització Lingüística (1989-1999). Ha fet d'assessor del Consell d'Europa i de l'Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa. Al 1999 s'incorpora com a director adjunt dels estudis d'Humanitats i Filologia de la Universitat Oberta de Catalunya.

Ha escrit els llibres següents: *Llengua i població a Catalunya* (1981); *La llengua catalana a l'àrea barcelonina* (amb J.M. Romani, 1986); *The Catalan Language: Progress towards normalisation* (amb Jude Webber, 1991); *Estudis i propostes per a l'extensió de l'ús social de la llengua catalana* (coordinador, 1991); *Euromosaic, Language production and reproduction in minority language groups in the European Union* (coordinador i coautor, 1996); *Discussion manual on Lesser-used Languages* (amb Jordi Bañeres, 1998).

Altres fragments d'entrevista de Miquel Strubell

Crema catalana a l'hospital d'Oxford

Alguns dels seus pacients eren francament gent molt famosa, gent que necessitava una atenció especial, i ell tenia el vici de demanar, cosa que no s'ha de fer mai a Anglaterra, si la gent menjava bé. Això no s'ha de demanar mai a cap hospital, i menys en un hospital anglès. I aleshores lloava el menjar de la cuina catalana, i més d'un

cap de setmana havia agafat un parell de plats de crema cremada, i amb el cotxe amb l'àvia, cap a l'hospital perquè alguna brasilerera frustrada, algun alemany frustrat, doncs almenys mengés unes postres catalanes bones.

Amics catalans a Oxford

Recordo dues persones d'una presència constant a Oxford, un que venia de vegades per Nadal, per exemple, que jo li deia oncle Tista, que era en Josep M. Batista i Roca, que és de les persones més dolces, belles, que he conegut mai, i em sembla que se l'ha de reivindicar cada dia perquè va ser un gran patriota, un gran amant de Catalunya i un gran intel·lectual, i hi va anar també per motius d'exili. I en canvi l'altre amic, igualment patriota, no era pròpiament un persona a l'exili, tot i que evidentment era molt contrari a qualsevol dictadura, i era en Joan Gili, que era de família d'editors, la família Gili, i ell mateix va crear una editorial, va fer una col·lecció enorme de manuscrits incunables catalans, espanyols, d'un valor realment molt gran, i conjuntament van crear una associació bàsicament d'intel·lectuals, la major part anglesos, que encara funciona avui i es diu The Anglocatalan Society.

Trueta i la BBC

La BBC va decidir fer uns programes, dins el servei internacional, en castellà; de caire propagandístic, com era obvi en l'època, perquè estem parlant dels primers anys 40 i, per tant, època de guerra europea. I sabia la BBC que hi havia una gran part de la població de la llengua espanyola, o que entenia l'espanyol, que no eren favorables a les afinitats alemanyes del règim franquista. I hi va entrar a treballar aquest català que es va haver de canviar el nom perquè li van dir: no pots treballar aquí i dir-te Josep Mañé, no pot ser de cap manera. I va triar Jorge Marín per raons molt d'allà mateix. Al cap d'un temps, aquest senyor va aconseguir que la BBC autoritzés l'emissió d'uns programes en català i el meu avi va intervenir diferents vegades en aquests programes, i em consta de diferents fonts que aquests programes tenien un gran impacte a la Catalunya d'aquell moment, i parlem dels moments més durs de la repressió franquista, en què la informació que corria per aquí no tenia res a veure amb la realitat. De tota manera, aquells programes en llengua catalana havien de ser de caràcter estrictament cultural. La BBC no volia problemes polítics, i tot i així els va tenir: és a dir, les protestes a l'ambaixada espanyola perquè aquests programes es fessin en català, encara que no tinguessin cap contingut polític.

Per ells, la llengua catalana ja era un acte polític per excel·lència, i ara encara per desgràcia no hem superat aquesta manera de veure el món.

Deixar de fumar

Hi ha la cosa del no fumar, que això sí que l'hi dec i l'hi agraeixo molt, per la salut i per la butxaca. Perquè fas la suma d'un paquet al dia i això és un pressupost, al llarg dels anys. L'avi va veure a la bibliografia mèdica que entre els morts a la guerra del Vietnam hi havia una diferència enorme en l'estat físic i sobretot dels pulmons dels joves soldats americans que havien fumat o que no havien fumat. I en aquell moment encara no s'associava el tabac amb el càncer directament. Però que tenia un efecte negatiu sobre la salut ell ho va veure molt clar, i just en aquella data en què jo hauria començat a fumar la pipa d'amagatotis, tota la meva família tots els grans, els pares, els avis, els oncles, les ties, tots van deixar de fumar, i això que tampoc no va ser una decisió racional, però no hauria tingut sentit per mi rebel·lar-me contra una gent que no és que no haguessin fumat mai, sinó el moment que hagués començat jo, tots deixaven de fumar. El meu avi havia fumat bastant, quan ja tenia jo ús de raó potser fumava menys, però havia arribat a fumar molt, però jo diria que com qualsevol professional o adult diguéssim de la seva generació.

Toni Strubell. Nét. Professor a la Universitat de Deusto.

Oxford (Regne Unit), 1952. Professor de Filologia Anglesa a la Universitat de Deusto (Seu de Donostia).

Ha publicat: *El cansament del catalanisme* (1997); *Les penyes del Barça* (1998); *Josep Roca i Ferreras i l'origen del nacionalisme d'esquerres* (2000). Ha col·laborat en el llibre *Guide to Catalonia* (1985); i *Carles Sunyol, l'altre president afusellat* (amb Carles Llorens i Josep M. Solé Sabaté. 1996).

Col·laborador habitual del diari El Punt, ha escrit en altres diaris i revistes i ha traduït molts llibres. Responsable de l'organització

dels actes d'homenatge a Lluís Companys celebrats a Irun l'agost del 2000.

Actualment treballa en un projecte d'Òmnium Cultural sobre l'autoestima -amb Salvador Cardús i Joaquim Gibert-, en un guió cinematogràfic sobre Verdaguer, i en una obra teatral sobre el moviment obrer català del XIX.

Altres fragments d'entrevista de Toni Strubell

No era un lector de novel·les

Com a lector cal dir que a ell la novel·la no l'interessava gens, a ell no l'interessava aquesta cosa fantàsica, jo suposo que ell a la vida real ja hi veia tantes històries, tant a través de la seva professió com a través de les seves inquietuds, que possiblement pensés que la novel·la sobrava. No era un lector de novel·les; jo ho he heretat, això.

A casa el metge és on hi ha més malalts desatesos

És curiós el que s'explica de moltes famílies de metges, la nostra era igual... Resulta que era bastant desastre per la família, perquè quan la meua àvia es va trencar tres costelles el meu avi la va mirar un moment i va dir: "No, Amèlia, això no és res". I, és clar, tres dies després li van trobar que tenia tres costelles trencades i que tenia molta raó de queixar-se. En un altre cas, recordo que el meu pare va tenir uns dolors a l'estómac, segurament una digestió mal feta, però el meu avi de seguida... No podies dir que tenies cap problema a la panxa, perquè en deu minuts li hagués tret l'apèndix. Jo crec que el meu apèndix és dels pocs apèndixs que ha resistit al meu avi, encara el tinc.

El dia que va morir Franco

El dia que va morir Franco va ser un dia molt important per la família. Era un dia que s'obria una porta per Catalunya, no? Dins de la nostra família, acabava de morir la nostra àvia, la dona de Josep Trueta, i per tant, l'alegria completa completa no podia ser. Però malgrat això, l'alegria va ser desbordant i tots recordem que el meu avi aquell dia va ser l'únic dia que el vam veure fumar a la vida, perquè es va fumar el puro més gran que ha sortit de Cuba.

Toni Trias. Nét. Enginyer agrònom.

Barcelona, 1959. Graduat, el 1984, com a enginyer tècnic en Hortofruïticultura i Jardineria per la Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Agrícola de Barcelona. Bachelor of Science in Agricultural Science per la California State University Fresno, 1986.

Master of Science per la California State University Fresno el 1993, amb beca de la CIRIT. Especialització en la lluita integrada de plagues. Entre el 1986 i el 1991 va treballar a les caves Codorniu com a cap del Departament Tècnic i d'Assessorament al viticultor. A partir d'aquell any i fins al 1999, manté un despatx d'enginyer agrícola, i actua en diversos projectes. Del 1993 al 1998 dirigeix el projecte d'investigació de la Fundació Catalana per a la Recerca sobre prevenció d'incendis forestals. Des del 1998 es dedica al viver familiar que ha engegat conjuntament amb Teresa Puertolas Lopez.

Altres fragments d'entrevista de Patrícia Gabancho

Conseqüències de les guerres i l'exili

La por va quedar a la família, la cosa que qualsevol dia hauríem de tornar a fer les maletes i marxar. Fins i tot un cop mort Franco i establerta la democràcia, estàvem pendents de si hi hauria un... 14 de novembre era?, o no ho sé. Un Tejerazo o no. També passava el mateix, per exemple, amb els passaports. Era una cosa normal a la família que els nens, tothom, tenia un passaport vigent i al dia i tothom sabia... els meus pares tenien clar què era el que es podien endur en dues maletes. Documents i coses que poden servir en ocasions de... i també era freqüent parlar-ne. Per exemple, doncs, en una guerra els diners són paper mullat, només val l'or, les joies... Tenien una mica el plàning fet de què s'hauria de fer i tenien la mentalitat que ens podia tornar a passar.

Els pacients de Santa Cristina d'Aro

Excepte els més rics, que els va cobrar una cosa ridícula, tots els demés, ningú pagava i aleshores la gent estava eternament agraïda, i quan ell anava a un lloc, per exemple quan arribava aquí a can Trueta

(Santa Cristina d'Aro), doncs tota la gent que hi havia que havia operat desfilaven i feien cua aquí per pagar el que humilment podien, perquè aleshores el diner no era gaire abundant, i un portava un sac de patates, l'altre dos pollastres, l'altre dues dotzenes d'ous, verdures... i ell era feliç, amb això.

Katy Trias. Néta. Directora de la Fundació Catalana Síndrome de Down.

Barcelona, 1962. Diplomada en Magisteri (1981 – 1984). El 1996 fa un Curs de Màrqueting General. Des del 1994 treballa a la Fundació Catalana Síndrome de Down amb responsabilitats diverses. A partir del 2001 és directora general de la Fundació Catalana Síndrome de Down.

Altres fragments d'entrevista de Katy Trias

Tenia preferència pels néts més que per les nétes?

Katy Trias: Jo crec, com a néta gran, que potser ens ignorava una mica més que als demés, o potser no ens dedicava tant de temps. Per exemple, nosaltres anàvem a dinar a casa seva un cop per setmana o, quan veníem aquí a la casa de l'estiu, doncs si entràvem al seu despatx, que teníem dret d'entrar-hi, doncs sempre era amb la condició que t'assentaves i treballaves, perquè ell estava treballant allà. I això ho tinc com a molt bon record. Estar amb la màquina d'escriure, amb la meua tauleta al costat d'ell, a la biblioteca. I això crec que ho feia tant amb mi com amb qualsevol altre nét, tant si fos nen o nena.

Toni Trias: Però a part el que deia ella, al despatx hi podíem entrar, ell tenia aquí el seu microscopi electrònic i era benvingut que tu miressis la feina que ell havia fet, que la tenia tota amb les seves transparències... I això era benvingut, però sense fer xivarri ni massa...

Katy Trias: Però potser, per exemple, dedicava temps a ensenyar-te a fer anar el microscopi i a mi em donava una màquina d'escriure perquè piqués a màquina.

Li agradaven molt els cotxes

Katy Trias: Això de l'orgull m'ha fet pensar en un altre esport que és totalment diferent, que és el de conduir, si és que se li pot dir esport. Que realment ell dins del cotxe canviava bastant de la seva manera de ser; de sobte, si un cotxe ens passava, era: "Però aquest cotxe què s'ha pensat!". O a l'autopista era començar a fer la carrera a veure si passàvem aquell cotxe que hi havia...

Toni Trias: Però a mi m'agradaria afegir que era molt prudent. No era una persona per fer tonteries amb el cotxe. Per exemple, amb el cinturó de seguretat, a casa ningú no anava sense el cinturó ja fa 20 anys. Si no te'l volies lligar, paraven el cotxe fins que no te'l lligaves, i no es movia el cotxe. Llavors quan la situació es veia una mica clara, no podia suportar que el passessin, i si calia apretar, apretava fort. Però no donava sensació d'anar amb descontrol.